



LUNDS
UNIVERSITET

STVA22 - HT12
Statsvetenskapliga institutionen
Handledare: Maria Strömvik

EU och Turkiet - en kulturkrock?

EU-medborgarnas mottagande av
Turkiet som kandidatland

Mathias Ohlsson
Sofia Åström

Abstract

Huntington formulerade i början på 90-talet sin teori kring framtidens konflikter. Dessa skulle ha sitt ursprung i kulturella skillnader uttryckt genom olika civilisationer. Denna studien kommer fokusera på Turkiets försök till EU-medlemskap, som än så länge inte blivit verklighet. Utifrån Huntingtons teorier gällande kulturkrockar kommer vi finna belägg för att kulturella skillnader leder till splittring. Genom resultat från undersökningar av Eurobarometer kommer viktiga värderingar att identifieras hos EU-medborgare såväl som hos turkiska medborgare. Detta förtydliggöra för läsaren vilka likheter som förekommer i värderingarna och vad de sedan har för betydelse i Turkiets närmande av Europa. Vidare presenteras undersökningar som tyder på ett europeiskt motstånd till ett turkiskt medlemskap i EU och som med hjälp av arbetets teori kommer att försöka förklaras.

Nyckelord: *Kulturkrock, Turkiet, EU, religion, Huntington, värderingar, kultur*

Innehållsförteckning

1. Introduktion	5
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Disposition	6
2. Upplägg	8
2.1 Metod	8
2.2 Avgränsningar	8
2.3 Material	9
2.4 Begreppsdefinition	10
2.4.1 Civilisation	10
2.4.2 Kultur	10
2.4.3 Religion	10
2.4.4 Värderingar	11
4. Teori	12
4.1 Det huntingtonska synsättet	12
4.1.1 Bakgrund	12
4.1.2 Europa som civilisation	13
4.1.3. Turkiet som civilisation	14
4.1.4. Kulturellt skifte enligt det Huntingtonska synsättet	14
4.1.5 2±1-konfigurationen	15
4.2 Operationalisering	16
5. Resultatredovisning	18
5.1 Civilisationer och kulturell tillhörighet	18
5.1.1 Europa som civilisation enligt EU-medborgarna	18

5.1.2 Turkiet som civilisation enligt de turkiska medborgarna	22
5.2 The clash of civilisations - EU och Turkiet	24
5.2.1 EU-medborgarnas inställningar till kulturellt skifte och turkiskt medlemskap	24
5.2.2 2±1-konfigurationen i praktiken som en förklaring till motståndet	26
6. Diskussion	28
6.1 Metoddiskussion	28
6.2 Resultatdiskussion	28
7. Källförteckning	32

1. Introduktion

1.1 Syfte och frågeställning

Debatten kring Turkiets inträde i EU har ofta hamnat i en diskussion kring mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Sedan förhandlingarna inleddes 2005 har kraven på Turkiet ständigt utökats eller har EU inte tillkännagivit de framsteg som gjorts. Att en fransk president uttalar sig i ord om att Turkiet kulturellt inte passar ihop med övriga EU (Paul, 2012), får oss att vilja se bortom politikens formella rum. Istället blir det aktuellt för oss att se till andra aspekter av Turkiets hittills fördröjda inträde i EU. Möjligen är det så att svaret på varför Turkiet inte kommit med i EU ligger i frågor kring kulturella skillnader snarare än i människorätts- och demokratifrågor. Om så vore fallet skulle hela förhållningssättet EU jämte Turkiet kanske behöva omprövas. Möjligen åligger EU snarare än Turkiet högre krav och större framsteg att uppnå för att driva Europa-projektets integration av turkarna i unionen.

Därför har vi valt att applicera detta fallet på Samuel P. Huntingtons kända verk *Clash of Civilizations*, där världen delas in i diverse civilisationer med säregna kulturer som alla är dömda att hamna i konflikt med varandra (Huntington, 1993). Huntingtons teorier kring just en kulturkrock tror vi kan tillföra nya infallsvinklar kring Turkiet-EU-frågan.

Vi utgår ifrån Huntingtons definitioner av vad som kännetecknar en kultur/civilisation, eftersom detta sätter EU och Turkiet i en hanterbar situation att tolka kulturella skillnader och likheter i. För att stater som skulle vilja byta kulturell tillhörighet ställer Huntington upp tre krav som måste uppfyllas. Den sista av dessa tre kräver en mottaglighet hos den nya kulturens invånare (Huntington, 1993). Det blir därmed viktigt för oss att skapa sig en tydligare uppfattning om vad som kännetecknar en europeisk kultur. Våra frågeställningar lyder således:

- Har religion och kultur en avgörande roll i medborgarnas motstånd till turkiskt EU-medlemskap?
- Vad är EU-medborgarnas viktigaste värderingar och skiljer de sig mycket gentemot de turkiska medborgarnas värderingar och har de ett samband med motståndet?
- Finns det en mottaglighet hos den europeiska kulturen baserat på Huntingtons teorier kring kulturkrockar?

Punkt två och tre kan ses som underfrågor till punkt ett. Europas invånare kommer att studeras för att finna svar på frågor vi menar ligger till grund för EU:s agerande. Rimligtvis finns denna effekt inneboende i de demokratiska system som Europa grundar sig på, där befolkningens samlade värderingar och åsikter ska ses återspeglas i den förda politiken.

Målet med vår studie är att pröva Huntingtons teori i vilken han i artikeln *The clash of civilisations* redan upp en hel del fall som vinner stöd av hans teori. Vi har i vår studie emellertid valt att applicera teorin endast på det kritiska ärendet kring EU:s acceptans gentemot ett turkiskt medlemskap. Vi vill testa om en teori skriven på tidigt 90-tal, med syfte att förutsäga möjliga konfliktorsaker i framtiden, fortfarande är aktuell och trovärdig 20 år senare, efter att terrordåd, finanskriser samt klimatproblem tvingat länder att gå samman och uppmärksammas och blivit aktuella på den världspolitiska agendan. Att främlingsfientliga partier växer sig allt starkare runt om i Europa idag, väckte också vår nyfikenhet att undersöka om olikheter i religion och kultur kan ligga till grund för EU:s ständiga nekande till Turkiet (de Vreese et. al., 2011).

1.2 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fem delar. Efter inledning och metod följer ett teoriavsnitt. Vi anser att det för arbetet är viktigt om läsaren får en grundlig bild av hur Huntington med flera definierar Europa och Turkiet som civilisationer, varför vi i teoridelen har förklarat hur författarna ser på de två olika civilisationerna och vad som kännetecknar dem.

Resultatdelen är sedan uppdelad i två egna underavsnitt. I den första delen har vi i texten med ett större avsnitt där EU-medborgarna själva får identifiera vilka värderingar som för dem är viktigast. Även en redogörelse för hur de turkiska medborgarna ser på viktiga värderingar ser vi som nödvändig eftersom vi sedan kan dra slutsatser om kultur och religion faktiskt skiljer sig åt mellan EU-medborgare och Turkiets befolkning.

I resultatdelens andra avsnitt kommer vi sedan undersöka om motståndet till Turkiets inträde kan ha att göra med dels de värderingar som EU-medborgarna och Turkiets befolkning angett som viktigast, dels den 2±1-konfiguration, vars innebörd vi i teoridelen kommer redogöra djupare för. Statistiska analyser om motståndet finner vi dessutom nödvändiga och kommer därför presenteras under denna resultatdel.

I diskussionsdelen kommer vi avslutningsvis diskutera kring hur man genom olika perspektiv kan tolka den europeiska kulturen och genom det komma fram till om det i empirin råder

kulturellt motstånd till Turkiet eller inte. Vi kommer också ta fram synsätt som inte diskuterats i resultatet och genom det komma med förslag på vidare forskning.

2. Upplägg

2.1 Metod

Denna studie är en fallstudie med syfte att pröva Huntingtins teori under ogynnsamma omständigheter. Vi är väl medvetna om att ekonomiska såväl som demokratiska aspekter samt att aspekter som rör mänskliga rättigheter alla är viktiga faktorer som kan vara anledningar nog till att EU-medborgarna ställer sig mot ett turkiskt medlemskap (EU-upplysningen). Om det trots detta skulle visa sig att det huntingtonska synsättet erbjuder tänkbara förklaringar till vår studie, hoppas vi att slutsatser att den eventuellt också gör det under mindre ogynnsamma omständigheter, kan dras (Esaiasson et. al., 200x, s. 182f).

I den här studien kommer fokus främst riktas på de tre krav som enligt det huntingtonska synsättet måste uppfyllas för att en övergång civilisationer emellan ska kunna ske (Huntington, 1993). Opinionsen bland EU-medborgarna kommer stå i fokus snarare än de politiska förhandlingarna EU och Turkiet emellan. De kausala mekanismerna i vår undersökning blir således religion och kulturella skillnader (Esaiasson et. al., 2012, s.84f).

I fallstudier kan viss problematik uppkomma när det i studien inte förekommer några jämförelsepunkter. Att inte jämföra Turkiet - EU-frågan med andra liknande ärenden, är emellertid ett medvetet val, eftersom vi anser att just detta fall är väldigt komplext i sin art. EU består av 27 medlemsländer och genom att försöka få en bild av deras ståndpunkter kring Turkiets eventuella medlemskap, tror vi oss kunna få en bra bild om huruvida Huntingtons teorier om kulturkrockar och slutenhet gentemot andra civilisationer stämmer i empirin. Genom att undersöka ett sådant fall tror vi oss kunna få bra och grundlig bild av konflikten, med hopp om att kunna generalisera detta fenomen i stort (Huntington 1993 & Esaiasson et. al., 2012, s. 120).

2.2 Avgränsningar

Vi är medvetna om att det just i frågan om Turkiets EU-medlemskap kretsar kring så mycket mer än enbart frågor om kultur och religion. De ekonomiska aspekterna i landet är viktiga för att förhandlingen ska gå framåt, liksom Turkiets ställning till frågor kring mänskliga rättigheter och demokrati. Längre har de haft problem med mänskliga rättigheter, minoriteters rättigheter samt yttrande- och religionfrihetslagar, vilket för många kan vara anledning nog att inte se Turkiet som en naturlig medlem av EU (EU-upplysningen).

Vi har i vår studie medvetet valt bort fokus från dessa aspekter som enskilda anledningar till Turkiets nekande till EU, för att enbart kunna få fram resultat som kan tyda på om Turkiets skillnader i kultur och religion faktiskt har någon betydelse i medborgarnas ställning gentemot medlemskapet. Detta innebär emellertid inte att begrepp som mänskliga rättigheter, demokrati och fred inte kommer att förekomma i studien - de kommer istället förekomma som en del av kultur och civilisation.

2.3 Material

I arbetet har fokus främst riktats mot Samuel P. Huntingtons artikel *the clash of civilisations* från 1993, i vilken författaren presenterar den teori som vi lagt grunden för i vårt arbete. Vidare har även en hel del andra författare som presenterar liknande meningar som Huntington använts i studien, varför vi valt dem att gå under Huntingtons teori med namnet *det Huntingtonska synsättet*. J Scherpereel artikel *European Culture and the European 'Turkey Question'*, där Laitins 2±1-teori presenteras, har stor vikt lagts som en ytterligare förklaring till medborgarnas uppfattningar och ställningar till Turkiets eventuella EU-medlemskap (Scherpereel, 2010). Även denna teori har vi valt att placera under det huntingtonska synsättet. Det material vi använt oss av då vi kommit fram till det Huntingtonska synsättet är sekundärkällor (Esaiasson et. al., 2012, s. 283).

Det är som tidigare nämnts främst statistiska undersökningar gjorda av Eurobarometer som vi kommer att använda oss för att komma fram till vårt resultat vilket innebär att vi här använder oss av primärkällor. Undersökningarna görs på beställning av Europakommissionen som i sin tur använder siffrorna i sina analyser av opinionen i Europa. Trots att Eurobarometer undersöker ungefär 1000 representanter från varje land, känner vi oss tillförlitliga med den statistiska analysen eftersom Europakommisionen också gör detta (EB69, 2008).

Vi vill tillägga att de statistiska undersökningar vi presenterar i den här studien är från 2005 och 2008. Viktigt är att beakta att mycket kan ha hänt i resultatet sedan dess och att samtidigheten således kan ses som låg. Vi anser emellertid att om vi i studien kommer fram till att det råder eller har rått en kulturkrock mellan EU och Turkiet vinner Huntingtons teori därmed vinner i vårt fall även om det kanske inte är aktuellt i dagsläget (Esaiasson et al., 2012 s. 310).

2.4 Begreppsdefinition

2.4.1 Civilisation

I Huntingtons definition av civilisation delas världens olika delar upp i olika huvud- och undergrupper. Ett exempel på en sådan indelning är det som Huntington benämner *den västerländska civilisationen*, i vilken Europa, Australien och Nordamerika ingår som undergrupper. Därefter blir nästa undergrupp specifika länder, såsom Sverige, Tyskland och USA. Skillnaderna i civilisationerna emellan ter sig genom historia, olika traditioner och kultur, samt det som enligt Huntington är viktigast av allt - religion (Huntington, 1993)

Huntington menar att en civilisation kan bestå av flera olika länder, samtidigt som den kan bestå av endast ett fåtal eller till och med ett enda. I fallet Väst innefattas en stor samling länder, medan den japanska enbart innefattar Japan. Visserligen erkänner Huntington att civilisationer överlappar och flyter in i varandra. Vad som skiljer en civilisation från en annan är inte alltid alldeles uppenbart, men ändå verkligt (Ibid).

2.4.2 Kultur

Med begreppet *kultur* menar vi delade normer, attityder, värderingar, uppfattningar och förväntningar som över tid har fastställts och växt fram. Normer i sin tur är underförstådda regler, genom vilka man förhåller sig till i sociala sammanhang. (Carusan, 2011). Begreppet populärkultur kommer dessutom kort att tas upp i studien. Med populärkultur menas vad för typ av film eller musik den tillfrågade konsumerar. (Scherpereel, 2010)

2.4.3 Religion

Begreppen kultur och religion kommer i den här studien stundtals gå hand i hand, eftersom de båda innebär gemensamma värderingar och världsuppfattningar som för människor samman. De utgör tillsammans den viktigaste delen av en civilisation (Huntington, 1993). Ett problem som vår fråga ställs inför i studiet av religion är vad religion betyder för den enskilde. Det kommer inte vara aktuellt för oss att studera till vilken grad någon enskild individ anser sig vara troende. Religion kommer ses utifrån vilken religiös bakgrund eller tillhörighet som individen har (Scherpereel, 2010).

2.4.4 Värderingar

Värderingar kommer i den här studien innebära viktiga värdesättningar, exempelvis olika typer av rättigheter som påverkar dels individens levnadssätt och kultur, dels aktörers beslutsfattande och politik i samhället (EB69, 2008 & Huntington, 1993).

4. Teori

4.1 Det huntingtonska synsättet

I vår studie har vi valt att applicera Huntingtons kända verk *The clash of civilisation* från 1993, på EU-medborgarnas ställning till Turkiets medlemskap i EU. Vi har också valt att styrka Huntingtons teori genom att i studien få med argument från författare och forskare som delar Huntingtons mening. Denna samling argument har vi sedan valt att benämna *det Huntingtonska synsättet*. Genom att ta med Laitins teori om 2±1 konfigurationen, som kommer räknas inom det Huntingtonska synsättet, kan Huntingtons mening förstärkas då de båda delar antaganden gällande civilisationsmottagning. Detta kommer att komma oss till nytta i vår studie rörande svårigheterna vid civilisationsbyten. Detta för att teorin dels ger läsaren en viss förståelse för medborgarna i Turkiets väg mot ett EU-medlemskap, dels genom att påvisa anledningar enligt det Huntingtonska synsättet till varför EU-medborgarna ställer sig emot ett sådant medlemskap (Scherpereel, 2010)

4.1.1 Bakgrund

I artikeln *The clash of civilisations* diskuterar Huntington sin hypotes om att konflikterna i världspolitiken framöver inte primärt kommer att handla om ekonomiska eller ideologiska problem. Den främsta konfliktorsaken kommer istället utgöras av kulturella skillnader mellan olika civilisationer. Människorna inom de olika civilisationerna har olika verklighetsuppfattningar och ser olika på relationen mellan människan och Gud, staten och medborgaren, man och hustru samt individen och gruppen. Man har också olika värderingar på hur innebörden av begreppen frihet, rättvisa, ansvar, jämlikhet och hierarki bör tolkas och eftersträvas (Huntington, 1993).

Författaren anser att den västerländska civilisationen tenderar att tro att dess värderingar är universiella och eftersträvansvärda. För att ett samarbete ska kunna ske utan problematik och konflikt, är det för den västerländska civilisationen viktigt att den samarbetande civilisationen lever upp till de krav och delar de värderingar som väst står för. Huntington förnekar dock själv att den västerländska civilisationen skulle vara universiell. Det är just konflikter mellan de muslimska och västerländska civilisationerna som kommer utgöra det största hotet i världspolitiken (Ibid.).

4.1.2 Europa som civilisation

Det som har format just Europa som civilisation, är enligt författarna Müftüler Bac och Taskin, det forna Romariket och den kristna tron som vid Romarikets blomstrande spreds över Europa.

Kristendomen har sedan dess lagt grund för de värderingar som Europa i dag vilar på. Européerna delar dessutom historia och ett gemensamt kulturarv som tidigare i historien gjort dem till fiender och rivaler, men som nu genom gemensamma institutioner har fört länderna allt närmre varandra. Eftersom det är svårt att avgöra var gränserna för Europa egentligen går och vilka som ingår i den europeiska civilisationen, innebär det enligt Müftüler Bac och Taskin, att ett land genom sitt medlemskap i EU automatiskt ingår i den kultur och de värderingar som Europa idag står för (Müftüler Bac & Taskin, 20xx).

Huntington håller med ovannämnda författare och medger att civilisationer kan ha *kulturella* undergrupper. Han hävdar att exempelvis en norditalienare och en syditalienare trots sina olikheter har en gemensam italiensk kultur, speciellt när den jämförs med kulturen för en person från Tyskland. En person som bor i Rom kan därmed identifiera sig som romare, katolik, kristen, europé men också som västerlänning (Huntington, 1993). Huntingtons antagande gällande hur folk inom en kultur eller civilisation kan identifiera sig med varandra, styrks av Laitin i sin 2±1-konfigurationsteori. Laitin menar att det som binder samman norditalienare med syditalienare först är språket - de talar det kulturellt gemensamma språket italienska. Härnäst har de båda samma uppfattning gällande vilken religion som kännetecknar Italien, det vill säga kristendomen. Sist delar de även populärkulturen i form av tillgången till italiensk musik, film och TV vilket ytterligare förstärker de gemensamma banden som gör att både nord- och syditalienare slutligen kan identifiera sig som italienare (Scherpereel, 2010). Laitins förhållande mellan vad som binder samman folk till kulturell gemenskap kan i sin tur appliceras på Huntingtons samtliga nivåer för civilisationer och dess efterföljande undergrupper. Huntington menar i sin teori att civilisationen är den absolut bredaste definitionen av vad någon kulturellt tillhör (Huntington, 1993).

Europa har tidigare varit uppdelad i olika civilisationer, framför allt i Östeuropa och Grekland där tidigare civilisationsuppdelningar innebar att Öst under en tid räknades till Sovjets egna civilisation och att Grekland hörde till den ortodox-kristna-civilisationen (Ibid.).

Utvecklingen mot ett europeiskt samarbete har emellertid utvecklats uppdelningarna i Europa och gjort att EU som helhet idag vilar på övergripande värdegrunder som stödjer gemensam europeisk kultur samt, enligt Huntington, västerländsk kristendom. Det är enligt Huntington en stor risk om medborgarna identifierar sig i etniska och religiösa termer eftersom de tenderar att se en

“vi-mot-dem”-relation gentemot länder som tillhör annan kultur eller religion, i detta fall Turkiet (Ibid.).

4.1.3. Turkiet som civilisation

Författarna Müftüler Bac och Taskin hävdar i sin artikel *The European Union and Turkey*, att svårigheterna att se naturligt på ett turkiskt medlemskap delvis kan ligga i att Europeerna själva har svårt att definiera vad Europa som civilisation är. Landets ottomanska förflutna påverkar dessutom fortfarande den nuvarande relationen Turkiet och EU emellan, menar författarna (Müftüler Bac och Taskin, 2007). Enligt Huntington räknas Turkiet som en del av den Islamska civilisationen, där den utgör en av tre undergrupper. De återstående två grupperna som står under denna stora civilisation, är den arabiska och den malaisiska. Han tillägger emellertid att Turkiet under det senaste decenniet har antagit en mer västerländsk värdegrund genom att definiera sig som ett modernt och sekulariserat land enligt västerländsk modell. Genom att gå med i NATO, stötta Väst i Gulfkriget och ansöka om medlemskap i EU ansåg ledarna i Turkiet att man genom dessa handlingar kommit närmre den västerländska civilisationen (Huntington, 1993, s. 42).

Huntington menar att detta resulterar i ett dilemma; Turkiet vill bli accepterat som ett västerländskt land, samtidigt som väst vägrar att acceptera Turkiet som ett sådant. Detta är enligt det Huntingtonska synsättet anledningen till att Turkiet ännu inte blivit medlem i EU. Den forna turkiska presidenten Özal sade vid ett tillfälle att den verkliga anledningen till EU:s ständiga uppskjutningar av förhandlingarna beror på att Turkiet tillhör den islamska tron, medan väst räknas till kristendomen (Ibid).

4.1.4. Kulturellt skifte enligt det Huntingtonska synsättet

En civilisations gränser är enligt det Huntingtonska synsättet inte konstanta, utan kan över tid förändras och utvecklas mot nya håll och även slås samman med andra civilisationer. För att en sådan process ska kunna ta vid och slutföras, ställs det enligt Huntington tre krav:

- Det första kravet innebär att civilisationens politiska och ekonomiska elit måste vara med på förändringen.
- Krav nummer två innebär att det är allmänheten inom civilisationen som måste acceptera omställningen

- Tredje kravet innebär att den mottagande civilisationen är för förändringen och samtidigt villiga att ta emot de som “övergivit” sin civilisation.

Huntington berättar själv i sin artikel att de första två kraven till stor del stämmer in på fallet Turkiet. Forskaren Mihaela Carausan kommer med ytterligare en infallsvinkel och betonar i artikeln *is European Union at the Heart of Citizen's Identity?* vikten av att en kultur *måste* vara mogen nog att kunna öppna upp och förändra sitt kulturella beteende. I början av en sådan transformation har de flesta kulturer, enligt författarinnan, inte kunskap eller förmåga nog att kunna förändras (Carausan, 2011). Forskaren McLaren kommer med ytterligare argument som kan räknas till det Huntingtonska synsättet, och visar i sin studie att efterhand som hot mot människors kulturer dyker upp, ökar också oppositionen mot att gå med på att låta dessa “hot” få träda in i unionen. McLaren fortsätter emellertid sitt argument och menar vidare att dessa kulturella motsättningar förekommer vid varje nytt inträde i unionen och inte enbart i fallet Turkiet, trots att oppositionen i detta fall är mycket högre än samtliga tidigare inträden i EU (de Vreese, et. al, 2012).

4.1.5 2±1-konfigurationen

För att bli en del av den västerländska civilisationen krävs det enligt Huntington att tidigare nämnda krav för kulturellt skifte är uppnådda. Samtidigt varierar förmågan och viljan att släppa in vissa länder i civilisationen väldigt. Det är för de Latinamerikanska och Östeuropeiska länderna lättast att få tillgång till den västerländska civilisationen och svårast för länder med muslimsk trosuppfattning. Detta argument får stöd i praktiken eftersom de östeuropeiska länderna nu beviljats medlemskap i EU. De latinamerikanska länderna kan av geografiska skäl inte beviljas medlemskap i unionen, men ännu har inget muslimskt land trätt in. Detta har enligt det Huntingtonska synsättet mest att göra med politik och makt (Huntington, 1993). Genom Laitins 2±1-modell ges en teori som kan förklara dessa svårigheter ur Turkiets medborgares samt EU-medborgarnas perspektiv (Scherpereel, 2010).

För att kulturer ska vara kompatibla med varandra krävs enligt författaren Laitin ett 2±1 system. Det betyder att språk, religion och populärkultur måste vara gemensamma nämnare bland de som vill ingå i en gemensam kultur. John A. Scherpereel skriver i sin artikel *European Culture and the European Union's 'Turkey Question'* hur just dessa variabler ställer exceptionella krav på både EU och Turkiet. 2±1-konfigurationen baseras på att länder inom en viss kultur till en början måste dela ett gemensamt språk. I fallet EU har engelskan visat sig vara ett sådant. Det är ett språk som i

takt med EU-projektet vuxit sig allt starkare i respektive land. Vad gäller religion är hela EU-27 kristna länder, även om det finns kyrkliga skillnader mellan katoliker, protestanter och ortodoxa. EU:s populärkultur är också den intimt sammanflätad genom årtionden av utbyte länderna mellan, där engelskan har varit en hjälpsam faktor i att sprida populärkulturen över riksgrensarna (Scherpereel, 2010).

Laitins teori kring kulturell rörlighet grundar sig således i tre områden: språk, religion och populärkultur.

- Språkligt krävs att länders befolkning måste utöver sitt morsmål tala ett gemensamt språk. Detta är ett krav som blir desto svårare för somliga européer då de t.ex. som Katalaner i Spanien, måste både behärska både modersmålet katalanska, men också spanska innan de kan ta till sig det kulturellt gemensamma språket i Europa.
- Laitins andra punkt är religion då han menar att ett lands befolkningen måste dela uppfattning om vad som utgör den nationella religionen men också förhållningssätt till denna religion. Han menar att européer måste ha ett liberalt synsätt där kyrka och stat är varandra åtskilda.
- När Laitin sedan diskuterar populärkultur hävdar han att ländernas invånare måste ta del av gemensam populärkultur som i Europas fall skulle innebära engelskspråkiga Hollywood filmer och engelsk popmusik (Ibid).

4.2 Operationalisering

Med religiös tillhörighet menar vi den religion medborgarna är knutna till. Det innebär således inte att medborgarna i fråga aktivt utövar sin religion, utan det är enbart tillhörandet av en viss religion vi kommer att se som viktigt i den här studien. Vi är medvetna om att det både i EU och i enskilda stater förekommer olika religioner och trosuppfattningar. Den religion majoriteten av medborgarna i EU och enskilda stater tillhör kommer i studien ses som viktig och gällande. Det är en viktig faktor att fastsätta vilken religion som gemensamt kan anses vara kännetecknade för respektive land enligt det Huntingtoniska synsättet (Scherpereel, 2010).

Vi kommer i vår studie undersöka om steg tre enligt det Huntingtoniska synsättets teori om kulturellt skifte är uppnått, det vill säga om allmänheten i den mottagande civilisationen är öppna nog för att släppa in den civilisation som står inför en förändring. I vårt fall blir det alltså EU-medborgarnas öppenhet gentemot Turkiet som annan civilisation som ska undersökas, för att på så

sätt kunna få fram om de är villiga att acceptera Turkiet som medlem i unionen. Detta kommer undersökas genom statistiska resultat som visar om EU-medborgarna ställer sig för eller emot ett Turkiskt EU-medlemskap (Huntington 1993).

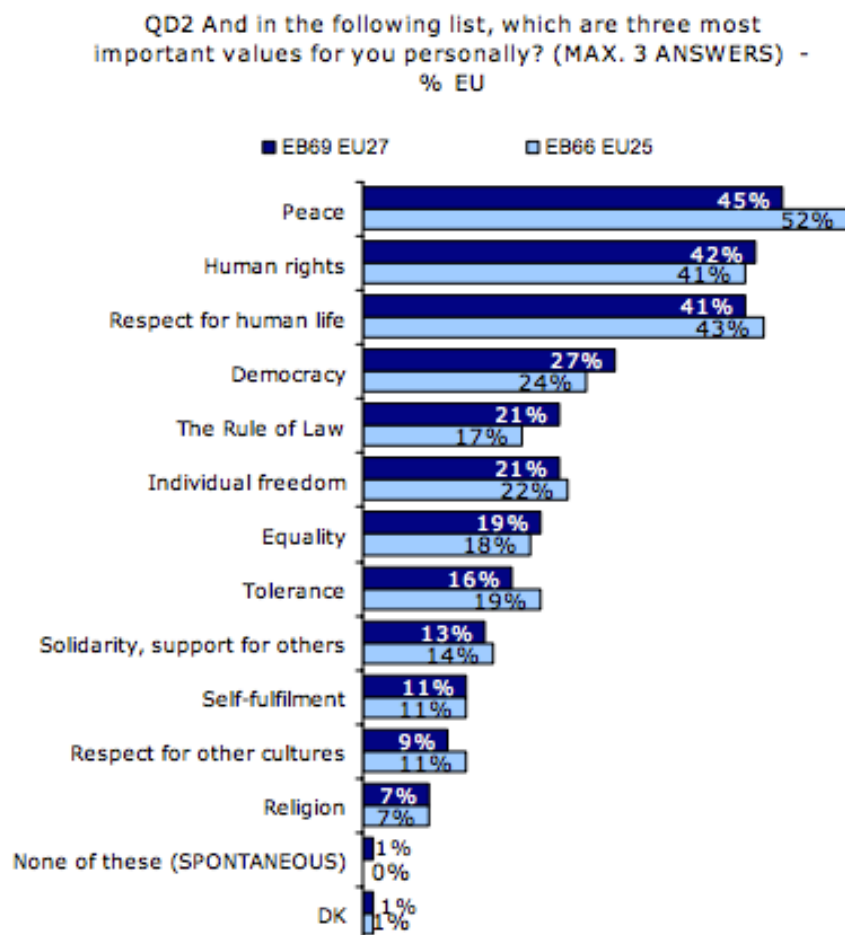
För att identifiera den europeiska och turkiska kulturen kommer vi titta på de värderingar som nämnda uppfattar som viktigast för dem personligen och för EU som union. Det är alltså inte hur kulturen praktiseras i empirin som undersöks, utan det är snarare medborgarnas egna uppfattningar om värderingar som i studien ses som en viktig beståndsdel av just kultur, som kommer ligga till grund för våra slutsatser (EB69, 2008). Eftersom det rör sig om hur de själva uppfattar begreppen, kan de hålla sig till andra, personliga definitioner än de vi valt att ha med i vårt arbete. Det är något vi bör ha i åtanke då vi överblickar studiens resultat eftersom det kan ge låg validitet till arbetet (Esaiasson et. al., 2012, s. 59). Trots detta anser vi att Eurobarometers undersökningar ger oss ett grundläggande och överblickande resultat i hur medborgarna ställer sig i de olika frågorna eftersom det främst är uppfattningar vi vill åt.

5. Resultatredovisning

5.1 Civilisationer och kulturell tillhörighet

5.1.1 Europa som civilisation enligt EU-medborgarna

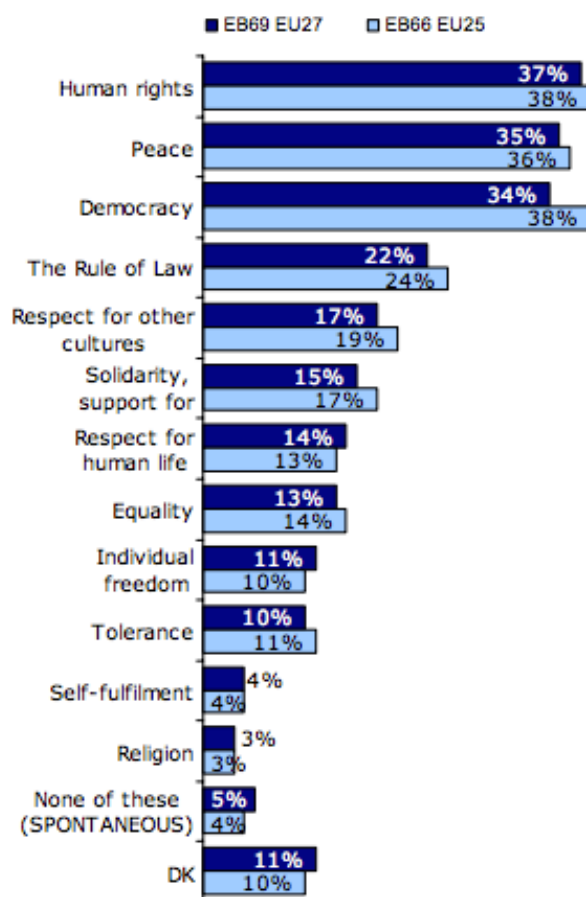
Eurobarometer genomför två gånger per år omfattande undersökningar, genom vilka de ställer frågor till medborgare i samtliga medlemsländer inom unionen samt medborgare i kandidatländerna Kroatien, Makedonien och Turkiet. Medlemmarna ställdes i undersökningen från år 2008 frågan om vilka tre värderingar de anser vara de viktigaste för dem personligen. Resultatet visar i figur 1 att *fred* hamnar på första plats med 45 procent av samtliga medborgares röster tillsammans, följt av *mänskliga rättigheter* med 42 procent och med *allas rätt till liv* på tredje plats med 41 procent. *Religion* hamnar först på plats tolv av fjorton möjliga alternativ, med endast 7 procent av rösterna (EB69, 2008).



Figur 1. Medborgarna fick i diagrammet ovan redogöra för vilka värden som de personligen ansåg vara viktigast. Den mörkblåa spalten är från den senaste undersökningen där samtliga medlemsländer deltog, den ljusblåa är från den tidigare undersökningen, i vilken 25 medlemsländer deltog (EB69, 2008).

I en undersökning från samma år, men med frågan om vilka värden som enligt medborgarna bäst förknippas med EU, blev resultatet liknande. 37 procent svarade att mänskliga rättigheter är det viktigaste värdet förknippat med EU. Nummer två var fred med 35 procent tätt följt av demokrati med 34 procent av rösterna. Även här hamnar religion på tolfte plats, med 3 procent av medborgarnas röster. Efter religion följde endast svarsalternativen *vet inte* samt *inget av nämnda alternativ* som synes i figur 2. När det kom till frågan om värderingar som bäst förknippas med EU, svarade ett betydligt större antal "vet inte" jämfört med när medborgarna fick svara på personliga värderingar. Detta för att det innebär en större osäkerhet kring vad EU egentligen står för, i jämförelse med vad individen själv ser som personliga viktiga värderingar (EB69, 2008).

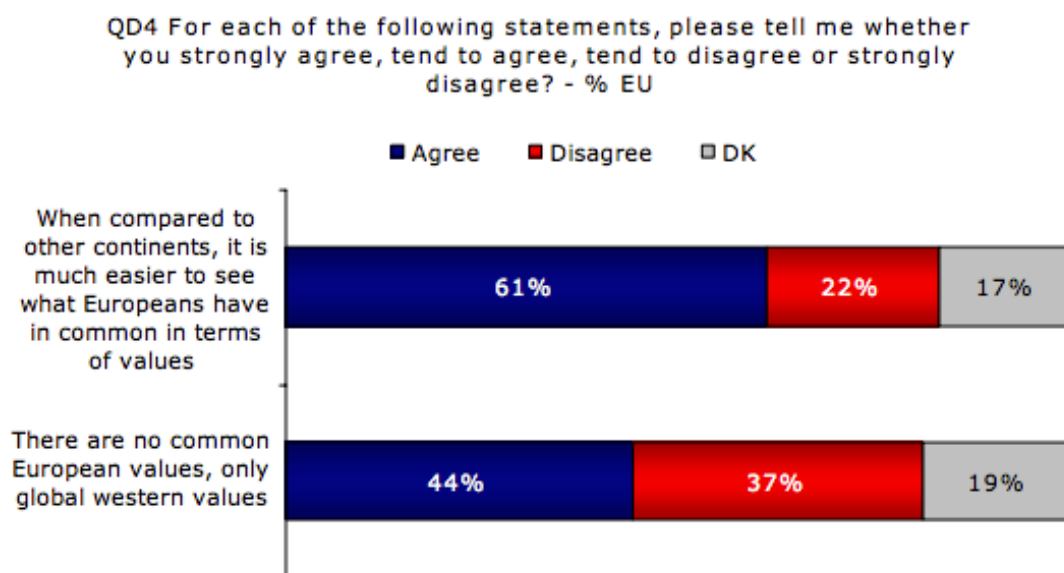
QD3 Which three of the following values, best represent the European Union? (MAX. 3 ANSWERS) - % EU



Figur 2. I diagrammet ovan fick medborgarna redogöra för vilka tre värden de främst förknippade med EU. De mörkblåa spalterna är medborgarna från EU:s samtliga länder, den ljusblåa är från den tidigare undersökningen från år 2005, då EU fortfarande hade 25 medlemsländer (EB69, 2008).

Av undersökningarna kan slutsatserna dras att begrepp som fred, mänskliga rättigheter samt demokrati väger tyngst för EU-ländernas samtliga medlemmar och kandidatländer tillsammans. Om definitionen kultur som tidigare nämnts innebär delade normer, uppfattningar och värderingar, bör man därför kunna anta att en del av EU:s gemensamma kultur är att respektera mänskliga rättigheter, fred och demokrati, samtidigt som religionen inte får särskilt stor betydelse inom unionen (EB69, 2008).

Medborgarna fick i Eurobarometers undersökning från samma år också frågan om de anser att EU i jämförelse med andra kontinenter och organisationer har mer överskådliga och gemensamma värderingar. Dessutom fick de tycka till på frågan om det över huvudtaget existerar några gemensamma europeiska normer, eller om det istället är värderingar av global västerländsk art. 61 procent av medlemsländerna anser att det tydligare framgår vad européerna står för i termer av värderingar och normer, i jämförelse med övriga kontinenters gemensamma värderingar. 22 procent håller inte med och 17 procent svarade "vet inte". 44 procent svarade på det andra påståendet att det inte finns några värderingar som kan klassas som europeiska, utan att de snarare bör ses som västerländska värderingar i stort. 37 procent anser att det visst finns europeiska normer och 19 procent vet inte hur de ska ställa sig i frågan.

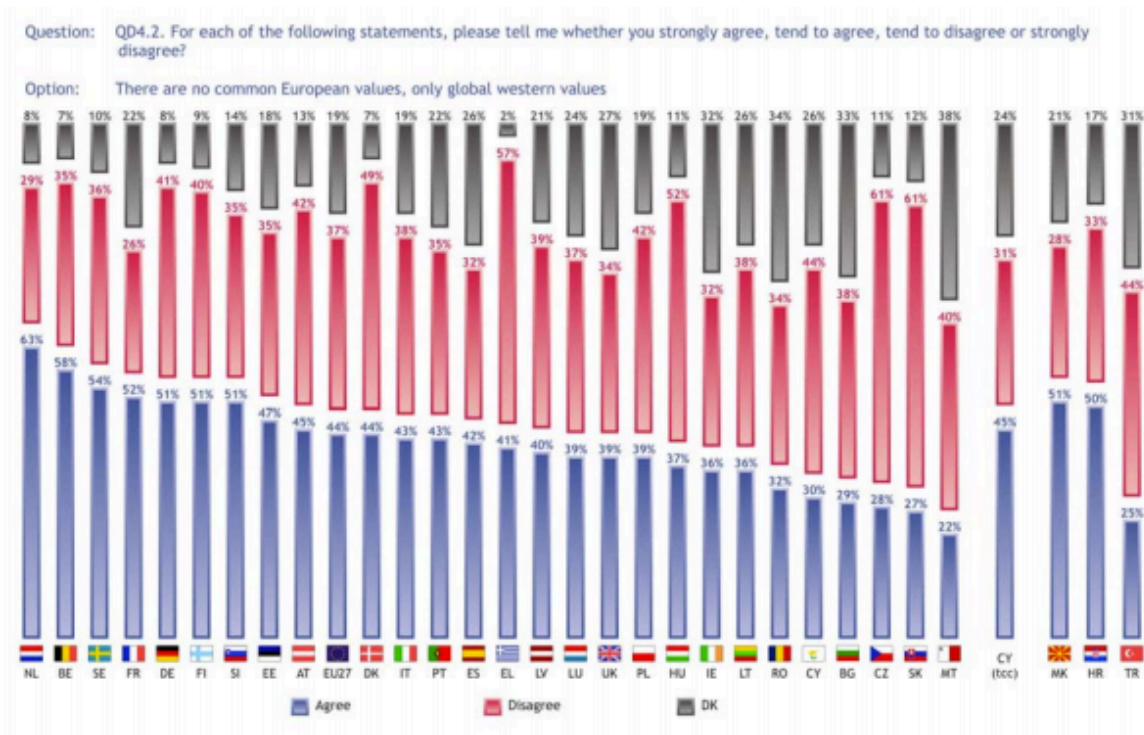


Figur 3. I denna undersökning fick medborgarna ställa sig till påståendet att det är lättare att se vilka gemensamma värderingar som européer har, men också till påståendet om att det inte finns några gemensamma europeiska värderingar, utan att det istället är gemensamma västerländska värderingar. De blåa fälten är de som håller med i påståendena, rött är de som inte håller med och grått fält innebär "vet inte" (EB69, 2008).

Av undersökningens resultat framkommer det att medborgarna i EU finner det lättare att se vad unionens värderingar innebär, i jämförelse med övriga kontinenters gemensamma värden. Det är emellertid en svårare uppgift för många medborgare att faktiskt svara på om det är europeiska värderingar, eller om rör sig om normer som kommer från västvärlden i stort (EB69, 2008).

Huntington skulle här få poäng i sin tes om att värdena inte enbart kan anses vara europeiska, utan också västerländska, vilket innebär att det är hela västerländska civilisationen som står bakom värderingarna i fråga (Huntington, 1993). Vi kan exempelvis jämföra i figur 4, som med samtliga medlemsländer redovisade, visar statistiken till påståendet om att det handlar om globala västerländska värderingar snarare än europeiska. Vi ser där att det främst är de europeiska länderna i väst vilka enligt Huntington tillhör samma civilisation, som talar för påståendet och menar att de värderingar som förekommer i Europa också kan ses som värderingar som förekommer i västvärlden (EB69, 2008). De länder som enligt Huntington tillhör en annan civilisation, som Grekland och i vårt fall Turkiet (Huntington, 1993), talar mot påståendet och menar att det visst finns värderingar i Europa som inte behöver representeras av hela västvärlden (EB69, 2008).

Det Huntingtonska synsättet menar som tidigare nämnts att de som kommer från den västerländska civilisationen tenderar att tro att det i världen skulle råda en "universiell civilisation" med värderingar som passar all världens befolkning. Att det skulle finnas en sådan civilisation anser Huntington inte stämna eftersom det inte får medhåll av de andra civilisationerna. Han menar istället att det här råder ett slags imperialistiskt tänk från den västerländska civilisationen, vilket vinner stöd i figur 4. (Huntington, 1993)



Figur 4. Detta diagram visar hur varje enskilt medlemsland i EU samt kandidatländerna Makedonien, Kroatien och Turkiet ställer sig till påståendet “det inte finns några gemensamma europeiska värderingar, utan det råder snarare globala västerländska sådana”. De blåa spalterna representerar de som håller med i påståendet, de röda spalterna är de som inte håller med och svart innebär “vet inte” (EB69, 2008).

EU-medborgarna är alltså enligt statistiken någorlunda överens när det kommer till att identifiera för dem och för EU viktiga värden. När de däremot får ställa sig till påståendet om deras värderingar är av europeisk eller västerländsk art är de desto mer oeniga. De som ställer sig mest emot detta påstående, är länder som antingen tillhör annan civilisation som Turkiet och Grekland eller länder som tidigare tillhört annan civilisation, som de Östeuropeiska länderna, med undantag för Danmark som har ett starkt motstånd till påståendet (EB69, 2008).

5.1.2 Turkiet som civilisation enligt de turkiska medborgarna

Enligt undersökningar gjorda av Eurobarometer när Turkiets förhandlingar om EU-medlemskap tog sin början, ansåg 54 procent av EU:s medborgare att Turkiet delvis tillhörde Europa geografiskt. 35 procent höll då inte med. Medborgarna var mer oeniga när det kom till frågan om huruvida Turkiet kunde räknas till Europa genom sin historia. Det påståendet ställde sig 40 procent för och 45 procent mot (EB64, 2005). Eftersom Europas gemensamma värderingar i praktiken inte i huvudsak

bygger på gemensam historia, känns det för författaren Müftüler Bac & Taskin orimligt att utesluta Turkiet ur EU endast på grund av detta (Müftüler Bac & Taskin, 2007).

De tre värden som enligt Eurobarometers undersökningar från 2008 var viktigast för Turkiets medborgare, var inte helt olik de värderingar som EU tillsammans röstat fram som viktiga gemensamma värderingar. De tre värdena som personligen ansågs viktigast för de turkiska medborgarna, var rätten till liv med 46 procent, mänskliga rättigheter med 41 procent och jämlikhet med 31 procent. Religion hamnade som nummer åtta av totalt 14 svarsalternativ. I hela EU hamnade religion som tidigare nämnts på plats tolv bland personliga värderingar (EB69, 2008).

De tre värden som de turkiska medborgarna främst förknippade med EU var mänskliga rättigheter med 43 procent, rätten till liv med 34 procent och demokrati med 26 procent. Turkiet var det land i vilket medborgarna tyckte att respekt för andra kulturer representerade EU minst. Endast 7 procent tyckte att detta var en värdering som EU står för. Hela 22 procentenheter skiljde Turkiet från det land i EU där flest procent ansåg att respekt för andra kulturer var viktigt (Ibid).

Resultatet av denna undersökning visar att medborgarna i Turkiet och EU inte skiljer sig så mycket när det kommer till att identifiera viktiga personliga värderingar. Den enda punkt som skiljer EU-medborgarna och de turkiska medborgarna åt i stort är som tidigare nämnts religion där Turkiet ligger 12 procentenheter över medelvärdet bland samtliga EU-medlemmar med kandidatländer. Undersökningarna om de turkiska medborgarnas uppfattningar om viktiga värderingar för EU i stort, skiljde sig till största del endast på punkten *respekt för andra kulturer* (Ibid).

The personal values of Europeans (by country)

	Peace	Human rights	Respect for human life	Democracy	Individual freedom	The rule of law	Equality	Tolerance	Solidarity	Self-fulfilment	Respect for other cultures	Religion
EU27	45%	42%	41%	27%	21%	21%	19%	16%	13%	11%	9%	7%
BE	45%	39%	47%	27%	18%	9%	18%	29%	24%	13%	10%	5%
BG	39%	51%	51%	15%	30%	31%	12%	13%	14%	10%	4%	6%
CZ	40%	40%	38%	26%	31%	23%	9%	22%	15%	15%	4%	3%
DK	43%	40%	35%	49%	16%	25%	25%	23%	12%	5%	18%	3%
DE	62%	48%	37%	37%	21%	22%	10%	16%	11%	8%	9%	5%
EE	51%	41%	47%	18%	14%	25%	15%	25%	10%	14%	13%	3%
EL	57%	43%	44%	30%	19%	24%	20%	1%	13%	9%	5%	18%
ES	45%	38%	42%	33%	16%	14%	24%	17%	16%	12%	5%	3%
FR	48%	46%	48%	25%	23%	7%	24%	25%	22%	12%	12%	3%
IE	45%	32%	53%	17%	23%	19%	20%	14%	9%	15%	8%	10%
IT	35%	36%	39%	21%	17%	32%	18%	9%	11%	11%	6%	5%
CY	45%	64%	43%	34%	24%	21%	18%	2%	10%	0%	8%	27%
LV	42%	55%	44%	15%	31%	13%	18%	13%	8%	11%	13%	7%
LT	30%	54%	46%	19%	31%	25%	15%	16%	11%	10%	7%	8%
LU	52%	52%	51%	20%	12%	17%	15%	15%	16%	7%	15%	3%
HU	51%	36%	48%	24%	23%	14%	23%	12%	15%	19%	3%	7%
MT	47%	35%	45%	31%	18%	9%	11%	19%	14%	19%	6%	26%
NL	41%	32%	41%	34%	27%	9%	17%	20%	21%	18%	20%	8%
AT	53%	35%	37%	28%	45%	11%	16%	18%	12%	12%	5%	5%
PL	45%	50%	38%	17%	14%	20%	20%	17%	11%	8%	7%	14%
PT	44%	37%	42%	25%	13%	12%	27%	10%	21%	8%	4%	2%
RO	39%	46%	41%	23%	22%	22%	16%	7%	13%	22%	3%	19%
SI	56%	46%	34%	17%	26%	27%	20%	23%	12%	7%	9%	3%
SK	53%	47%	28%	26%	24%	29%	15%	21%	12%	18%	4%	10%
FI	55%	40%	47%	19%	23%	29%	23%	19%	11%	9%	3%	8%
SE	50%	63%	38%	47%	17%	12%	21%	12%	14%	5%	8%	3%
UK	33%	35%	43%	21%	24%	32%	25%	18%	7%	9%	14%	9%
CY (tcc)	31%	41%	33%	30%	26%	42%	28%	10%	8%	9%	7%	8%
HR	51%	53%	46%	19%	23%	32%	17%	15%	14%	4%	4%	9%
TR	30%	41%	46%	30%	23%	25%	31%	14%	11%	3%	5%	19%
MK	58%	46%	42%	23%	14%	41%	18%	8%	13%	5%	2%	11%

*In bold, the highest results by country

Figur 5. I diagrammet ovan är samtliga länder och deras resultat i frågan om de värderingar som medborgarna var viktigast för de turkiska medborgarna. Det fetstilta innebär det värde som fått högst resultat i varje land. Turkiet är näst längst ner på listan, vid "Tr". Högst upp i blått är genomsnittsvärdet av samtliga 27 EU-medlemsländer (EB69, 2008).

5.2 The clash of civilisations - EU och Turkiet

5.2.1 EU-medborgarnas inställningar till kulturellt skifte och turkiskt medlemskap

Som nämnts i teoridelen redogör det Huntingtonska synsättet för tre steg, genom vilka en civilisation måste gå för att kunna bli en del av en annan. Det första steget innebär att regeringen i landet som står inför en civilisationell förändring måste vara överens och ha en vilja att övergå till annan civilisation. Det andra steget innebär att allmänheten i civilisationen i fråga står bakom regeringens vilja och det tredje steget innebär att mottagarna är villiga att öppna upp sin civilisation och släppa in nykomlingarna (Huntington, 1993).

Att krav nummer ett skulle vara uppnått framkommer då Turkiet sedan 1900-talets mitt försökt närma sig Europa och föregångarna till dagens EU. De verkliga förhandlingarna tog sedan sin början år 2005. (Paul, 2012) Att krav nummer två enligt Huntington skulle stämma i praktiken stöds genom en undersökning från Eurobarometer, där de turkiska medlemmarna fått tycka till om

hur de ställer sig till ett eventuellt medlemskap i EU. När förhandlingarna tog sin början år 2005, var en klar majoritet på 75 procent av Turkiets medborgare för ett inträde (EB64, 2005). Att de dessutom delar många av EU:s gemensamma värderingar som framkommit i de tidigare nämnda undersökningarna från Eurobarometer, styrker att de turkiska medborgarna är redo för en civilisationell förändring (EB69, 2008 & Huntington, 1993)

Kring krav nummer tre råder det emellertid delade meningar. De flesta medborgare inom den Europeiska unionen ställer sig enligt statistiska analyser mot ett turkiskt EU-medlemskap. Många har argumenterat att de kulturella skillnaderna skapar opposition bland de redan befintliga medlemmarna i EU. Det är emellertid viktigt att beakta att det inte råder stabilitet inom allmänhetens åsikter om utvidging (de Vreese et al, 2012).

År 2005, när förhandlingarna om Turkiets inträde i EU tog sin början, var 55 procent av medborgarna i de då 25 medlemsländerna emot och 31 procent för. Det Huntingtonska synsättet skulle här eventuellt säga att medborgarna i den mottagande civilisationen, i detta fall EU, inte var tillräckligt redo för att acceptera civilisationens förändringar och därmed inte öppna för ett inträde av en för dem annan civilisation (Huntington, 1993).

När medborgarna fick ta ställning till huruvida det var de kulturella skillnaderna som låg bakom motståndet till inträdet svarade 55 procent av medborgarna att de höll med om att de kulturella skillnaderna var för stora. 31 procent tyckte att så inte alls var fallet och resterande procent svarade att de inte visste hur de skulle ställa sig i frågan (EB, 64, 2005).

83 procent av medborgarna i samma undersökning ansåg att Turkiet måste förbättra sin politik kring mänskliga rättigheter om de har för avsikt att gå med i EU de närmsta tio åren. Sju procent ställde sig emot detta påstående (EB64, 2005). Att just europeiska unionens medborgare är så eniga inom denna punkt, kan enligt det Huntingtonska synsättet bero på att mänskliga rättigheter är ett av de främsta och viktigaste värderingarna inom den europeiska kulturen (EB, 64, 2005). Viktigt är det dock att beakta att mänskliga rättigheter och demokrati även utgör de viktigaste värderingarna för de turkiska medborgarna. Om den turkiska staten emellertid inte lever upp till de krav på mänskliga rättigheter som EU ställt (EU-upplysningen), kan det här bli fråga om en civilisationell krock med hög risk för konflikt (Huntington, 1993).

Vidare ställdes medborgarna frågan om de höll med om att införandet av ett muslimskt land i EU, i detta fall Turkiet, skulle stärka förståelsen mellan kristendom och islam. 38 procent höll med i påståendet och 47 procent ansåg att Turkiets inträde inte alls skulle öka toleransen gentemot den muslimska trosuppfattningen inom EU (EB64, 2005). Att majoriteten ställer sig emot detta, kan få sin förklaring genom det huntingtonska synsättets meningar om att olika civilisationer har

svårigheter att förstå eller samarbeta med varandra. Som tidigare nämnts är det just religion som utgör den största skillnaden mellan civilisationer, varför Huntington med flera anser att toleransen mot länder eller civilisationer med annan religion är låg. Dessutom kan resultatet innebära att den mottagande civilisationen faktiskt inte är redo att motta Turkiet som annan civilisation som en del av sin egen. Huntington menar nämligen att länder som vill samarbeta med den västerländska civilisationen måste förhålla sig till de värden som den västerländska länderna finner viktiga (Huntington, 1993).

Tre år senare ställde man genom Eurobarometers undersökningar återigen frågan om hur EU-medborgarna ställde sig i ärendet om huruvida Turkiet platsar i EU eller inte. Undersökningen gav exakt samma resultat som undersökningen från år 2005 resulterade i; 55 procent av medlemsländerna som nu har utökats till 27, var mot ett medlemskap, 31 var för och 14 visste inte var de skulle ställa sig i frågan (EB69, 2008).

När medborgarna i samma undersökning fick tänka sig in i situationen om Turkiet kunnat uppnå de krav som EU ställt på dem och därefter fick frågan om de är för eller emot att Turkiet går in i unionen, var 45 procent för och 45 procent mot. Restrerande 10 procent visste inte hur de skulle ställa sig i fallet. (EB69, 2008) Kraven innebar bland annat stärkt skydd av mänskliga rättigheter, minoriteters rättigheter samt skärpning av yttrande- och religionsfrihetslagar (EU-upplysningen). När nämnda krav är uppfyllda känner sig därmed 45 procent av EU:s medborgare en större mognad inför en acceptans till Turkiets inträde i unionen. De övriga känner sig enligt det Huntingtonska synsättet inte redo nog att öppna upp för en främmande civilisation, trots att Turkiet valt att uppfylla de krav som ställts (Huntington, 1993).

5.2.2 2±1-konfigurationen i praktiken som en förklaring till motståndet

Tänkbara förklaringar till varför EU enligt det Huntingtonska synsättet inte är öppna för ett turkiskt medlemskap trots förbättringar skulle enligt Laitins 2±1-konfiguration innebära skillnader i språk och populärkultur samt förhållandet mellan stat och kyrka (Scherpereel, 2010).

I Europa har med tiden det gemensamma språket blivit engelskan vilket gjort att en övervägande majoritet av Europas invånare idag talar engelska. Franska och tyska må vara två stora språk men kommer inte i närheten av engelskans utbredning. Vad gäller EU-27 och den europeiska kulturen skulle dagens siffror inget annat än stödja påståendena i Scherpereels artikel. Laitin såg emellertid ett problem med EU:s utvidgning 2004 och ökad integration av forna Östeuropa mot EU framför sig i sin teoribildning. Han menade att språksvårigheterna och den skillnad som råder

populärkulturellt som ett arv från järnridån skulle göra integrationen omöjlig (Ibid). Som tidigare nämnts förekommer det en viss skepticism inför varje ny utvidgning i EU, vilket ju också var fallet då de Östeuropeiska länderna accepterades ett medlemskap och trädde in i unionen (de Vreese et. al., 2011). Dessa skeptiska antaganden har nu visat sig vara överdrivna, eftersom en allt större del av forna Östeuropas befolkning idag talar engelska, lyssnar på västerländsk musik och allt mer identifierar sig som européer (Scherpereel, 2010). Denna empiri ger därför stöd åt Huntingtons teori om att det för Östeuropeiska länder är lättare att beviljas medlemskap i en västerländsk civilisation som EU, än vad det är för muslimska länder (Huntington, 1993).

Vad gäller Turkiet - EU-frågan finns det uppenbara svårigheter enligt 2±1-teorin med religionen eftersom Turkiet är ett muslimskt land. Oavsett hur många muslimer Turkiet har betyder detta inte att alla är troende eller en del av den konservativa syn på kyrka-stat, som kritiker menar. Det finns stora skillnader bland muslimer och i deras religiositet precis som bland kristna i Europa. Även om andelen troende turkar som ligger på 97.6% överstiger genomsnittet för tidigare utvidningsvägar, betyder detta inte att turkarna är exceptionellt troende i förhållande till övriga Europa, där länder som Italien och Irland har 93.5% respektive 96.8% troende. Polen har 97.1% jämfört med Tjeckien 40.3%, vilka båda ingick i samma utvidgningsväg av unionen. Siffrorna blir därför missvisande om Turkiet ställs mot ett genomsnitt, som inte tar hänsyn till att Turkiet likt Italien, Irland eller Polen endast representerar ett land (Scherpereel, 2010). Vad som Laitin i sin 2±1 konfiguration ställer upp som krav för religionen förutom en gemensam uppfattning om religiös tillhörighet, är hur synen på förhållandet mellan statsmakten och kyrkan ser ut. Det är av största vikt i diskussionen av EU-Turkiet-frågan att ett liberalt synsätt där kyrkan är fränskild staten uppfylls. Vad Scherpereel i sin forskning finner är däremot problematiska siffror för Turkiet. En majoritet på 56% av Turkiets befolkning håller med eller håller starkt med om påståendet; politiker som inte tror på gud är olämpliga för att inneha en offentlig ansvarspost. Dessa siffror pekar på en majoritet hos det turkiska folket som anser att staten ska ha en tydlig förankring i religion. (Scherpereel, 2010)

När det kommer till språket har engelskan som viktigaste gemensamma nämnare blivit det dominerande språket i Europa. I Turkiet är detta däremot inte fallet eftersom förhållandevis få turkar talar ett annat språk än sitt modersmål. De yngre generationerna av turkiska medborgare visar sig dock i allt större utsträckning lära sig engelska. Det innebär att unga människor i Turkiet snarare än majoriteten av Turkiets befolkning lever upp till Laitins 2±1 språkkrav. Viktigt att känna till är då också att Turkiet har Europas yngsta befolkning, det innebär i sin tur att en mindre språkkunnig äldre generation turkar inte har samma negativa betydelse för Turkiets integration i Europa som annars vore fallet (Scherpereel, 2010).

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

I studien har vi riktat fokus mot EU-medborgarnas och de turkiska medborgarnas personliga uppfattningar kring kultur och skillnader i religion. Kulturens och religionens utövande i praktiken har således inte framkommit i studien. En alternativ metod som kunnat förklara skillnaderna i kultur och religion mer precist i praktiken, tror vi hade resulterat i ett tydligare resultat. Att istället för uppfattningar om kultur och religion fokusera på seder, kyrkobesök, populärkulturella yttringar eller dylikt.

Vad beträffar vårt val av fallstudie hade en komparativ studie kunnat bidra ytterligare till svaret på varför Turkiet skiljer sig från övriga utvidgningar. Ett exempel på en sådan studie skulle kunna ha varit en jämförelse utvidgningen 2008, från EU-25 till EU-27, och vad som gjorde den utvidgningen möjlig i förhållande till Turkiet. Vi har redan i vårt material funnit goda förutsättningar för en studie av detta slag.

En slutgiltig fråga som vi i vår metoddiskussion vill passa vidare till fortsatt forskning på området är om inte turkar i samband med ett eventuellt EU-medlemskap också berättigas tituleras européer? Varför har vi i vårt arbete envisats om att särskilja turkar från européer när hela arbetet gått ut på att identifiera den europeiska identiteten? Med andra ord har vi som författare själva särskiljt turkar från européer och begått det brott vi sökte åtgärda.

6.2 Resultatdiskussion

Vi valde i vår studie att avgränsa oss från de aspekter som Turkiet enligt EU i nuläget inte lever up till. Istället hade vi för avsikt att undersöka hur stor betydelsen av kultur och religion samt hur stor betydelsen av uppfattningarna om desamma har i motståndet. Huntingtons huvudsakliga tes som vi valt att applicera på fallet EU - Turkiet, bygger på att de framtida konflikterna kommer att ske mellan olika civilisationer, där kultur och religion utgör de största skillnaderna. Framst kommer det enligt Huntington att handla om konflikter mellan västerländska och muslimska civilisationer, precis som det fall vi undersökt gör (Huntington, 1993). Under studiens lopp och efterhand som undersökningarnas resultat tog form, hamnade vi ändå bland de mänskliga rättigheterna, men inte riktigt på det sätt som studien avgränsats från.

Efter att ha studerat de värderingar som för EU-medborgarna varit de viktigaste och som de lever efter, kunde konstateranden göras att värderingar såsom mänskliga rättigheter, fred och allas rätt till liv hade högst personligt värde hos medborgarna. De mest värdefulla värderingarna för Turkiets medborgare var i stort sett desamma, vilket gav svar på en av studiens viktigaste frågor i frågeställningen. Trots liknande värderingar lever Turkiet enligt EU inte upp till de mål om bland annat mänskliga rättigheter som krävs för ett inträde i unionen, vilket har resulterat i ett ständigt nekande från EU:s sida (EB69, 2008). Hur kommer då kultur och religion in i bilden?

Huntington menar att vi alla kan ha liknande värderingar, men helt olika världsuppfattningar. Genom våra värderingar fattar vi beslut i politiken kring bland annat grundläggande rättigheter. Med olika världsuppfattningar kan de te sig helt olika i praktiken, något som enligt Huntington har skett i de olika civilisationerna. Han menar också att den västerländska civilisationen tenderar att se sina värderingar som universiella och eftersträvansvärda. Mål sätts upp för de som har intresse av att samarbeta. Har man inte nått dessa mål och krav, kan ett samarbete inte ske tillsammans med den västerländska civilisationen (Huntington, 1993).

De mål och krav som EU ställt på Turkiet handlar om skärpta mänskliga rättigheter, minoriteters rättigheter samt yttrandefrihets- och religionfrihetslagar (EU-upplysningen). Det är just dessa punkter, mänskliga rättigheter, fred och rätt till liv, som EU-medborgarna anser är viktigast (EB69, 2008). Begreppet kultur har i arbetet definierats som uppfattningar, värderingar och normer som över tid fastställts och delats med många människor. Om vi tolkar EU-medborgarnas viktigaste värderingar som något som formar deras livsstil och beteende, kan det röra sig om deras gemensamma kultur. I sådana fall skulle det innebära att någon form av kulturkrock mellan Turkiet och EU har skett, eftersom Turkiet inte uppnår de mål som EU ställt. De lever alltså inte upp till de värden som för EU-medborgarna är viktigast, vilket gör att de i sin tur inte är villiga att motta Turkiet i sin kultur och civilisation. Det tredje kravet, enligt Huntington är alltså inte uppnått eftersom mottagarna inte är redo att öppna upp och släppa in Turkiet i sin egen civilisation. På så sätt skulle det innebära att vi fått svar på frågan om kultur har en avgörande roll i medborgarnas motstånd till turkiskt EU-medlemskap samt frågan om huruvida en mottaglighet existerar hos den europeiska kulturen baserat på Huntingtons teorier kring kulturkrockar (Huntington, 1993).

Religionen i sig har inte särskilt stor betydelse bland de viktigaste ansedda värderingarna hos EU-medborgarna enligt det resultat undersökningarna givit. Desto viktigare är de för befolkningen i Turkiet, även om undersökningarna visar att det inte rör sig om oerhörda skillnader jämfört med EU:s genomsnittliga resultat (EB69, 2008).

Av de resultat vi fått fram genom Eurobarometers undersökningar, är det emellertid svårt att avgöra om religionen i sig har en betydande roll i motståndet kring Turkiets inträde. Siffror visar däremot på att turkar inte tror på gud i större utsträckning än många övriga européer. Länder som Italien, Irland och Polen har nästintill lika stort antal troende bland sina invånare. Även om vår uppgift inte varit att analysera till viken grad turkar respektive européer är religiösa, finner Scherpereel ingen anledning att tvivla på likartad spridning bland muslimska turkar som hos kristna européer. Med Scherpereels applicering av Laitins 2±1 teori på EU-Turkiet-frågan blir skillnaden i tro tillhörighet visserligen ett problem, men det verkliga problemet är snarare den syn på förhållandet mellan kyrka och stat. Om inte den delas kommer ingen kulturell samexistens uppstå i enlighet med Laitins antaganden kring religion (Scherpereel, 2010).

Det är också svårt att avgöra om de värderingar som EU-medborgarna uppgett viktigast är av kristen art eftersom det inte framkommit i resultatet. Eftersom Turkiets medborgare uppgett liknande värderingar som viktigast för dem personligen, är det svårt att tänka sig att det är religionen i sig som gett medborgarna dessa värderingar. Huntington menar emellertid, som tidigare nämnts, att det är religion och kultur som påverkar hur vi sätter lagar och beslutar kring våra värderingar (Huntington, 1993). Detta är emellertid inget vi har valt att behandla i den här studien eftersom vi främst fokuserat på människors uppfattningar kring värderingar och kultur. Därmed lämnas detta för vidare forskning på området.

Tvetydigheten i hur Europa som civilisation kan tolkas är något som vi anser kan skapa problematik när det kommer till att dra slutsatser i den här studien. Författarna Müftuler Bac och Taskin menar att om inte Europa är eniga med dess identitet, hur kan de då vara eniga med att acceptera Turkiet som medlem i unionen baserat på identitetsskillnader? (Müftuler Bac & Taskin, 2007). Enligt de undersökningar vi presenterat råder det viss oenighet om huruvida de värderingar som medborgarna röstat som viktigast är globalt västerländska eller om de endast representeras av Europa som kontinent. Samtidigt anser majoriteten att Europas gemensamma värderingar är tydligare i jämförelse med andra kontinenters eller organisationer liknande EU:s viktiga mål och värderingar (EB69, 2008). Vad vi kunnat visa på är språkets väsentliga innebörd för en kulturell sammanhållning. Till en början fungerar Laitins teori rörande språk i en 2±1-konfiguration som ett komplement för Huntingtons antaganden angående folks förmåga att känna samhörighet. Laitins diskussion kring populärkultur blir istället ett komplement för sin egen teori beträffande språkets viktiga roll. Det är först då ett gemensamt språk kan upprättas som vardera part i sin tur kan dela med sig av sina värderingar och kulturella särdrag. Genom denna process skapas nya band och en kulturell samhörighet kan växa fram. Scherpereel finner i sin studie av EU-27 och Turkiet att det

finns stora skillnader i språkegenskaper, Turkiet lever inte upp till de krav Laitin formulerat. Däremot ser Scherpereel fördelar hos det turkiska folket eftersom den i sin nuvarande form är Europas yngsta, samtidigt som det är de yngre generationerna som lär sig det kulturellt gemensamma språket i Europa nämligen engelskan. (Scherpereel, 2010)

7. Källförteckning

Litteratur

Esaiasson, Peter, Giljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L., 2012. "Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad", Stockholm: Norstedts juridik. (4:e uppl.)

Artiklar

Carausan, Mihaela, 2011. "Is European Union at the Heart of Citizens' Identity?", *Juridica*, sid. 59

Huntington, S. P., 1993. "The clash of civilizations?", *Foreign Affairs*, vol. 72, nr 3, sid. 22-49

Müftüler, BAÇ, M & Taskin, E., 2007. "Turkey's accession to the European union: does culture and identity play a role?", *Ankara Review of European Studies*, vol. 6, nr 2, sid. 31-50

Paul, A., 2012. "Turkey's EU Journey: What Next? Insight Turkey", *Political Science Complete*, Ipswich, MA, vol. 14, nr 3, sid. 25-33

Scherpereel, John A., 2010. "European Culture and the European 'Turkey Question'", *West European Politics*, vol. 33, nr 4, sid. 810-829

de Vreese, C. H., van der Brug, W., & Hobolt, S., 2012. "Turkey in the EU: How cultural and economic frames affect support for Turkish membership". *Comparative European Politics*, vol. 10, 2, sid. 218-235

Hobolt, S. B., van der Brug, W., de Vreese C. H., Boomgaarden, H. G., Hinrichsen, M. C., 2011. "Religious intolerance and Euroscepticism", *European Union Politics*, vol. 12, nr 3, sid. 359-379

Elektroniskt material

EU-upplysningen, Flera länder vill gå med i EU. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Medlemskap-och-historik/Flera-lander-vill-ga-med-i-EU/> Hämtdatum: 2013-01-02.

Standard Eurobarometer 69 / Spring 2008 - TNS Opinion and Social [Elektronisk] Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb69/eb69_values_en.pdf Hämtdatum: 2012-11-22

Standard Eurobarometer 64 / Autumn 2005 - TNS Opinion and Social [Elektronisk] Tillgänglig:
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb64/eb64_de.pdf Hämtdatum: 2012-11-22

Bilaga 1

EU27 European Union - 27 Member States

DK Don't Know

BE Belgium

CZ Czech Republic

BG Bulgaria

DK Denmark

D-E East Germany

DE Germany

D-W West Germany

EE Estonia

EL Greece

ES Spain

FR France

IE Ireland

IT Italy

CY Republic of Cyprus *

CY (tcc)

Area not controlled by the government of the
Republic of Cyprus

LT Lithuania

LV Latvia

LU Luxembourg

HU Hungary

MT Malta

NL The Netherlands

AT Austria

PL Poland

PT Portugal

RO Romania

SI Slovenia

SK Slovakia

FI Finland

SE Sweden

UK United Kingdom

HR Croatia

TR Turkey

MK** Former Yugoslav Republic of Macedonia